

Мр Антон Пушкарић,
Марко Јелочник,
Бојана Бекић
Институт за економику пољопривреде, Београд

ТРГОВИНСКИ БИЛАНС РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У КОНТЕКСТУ МЕЂУНАРОДНЕ РАЗМЕНЕ ХРАНЕ И ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА¹

Апстракт

Циљ истраживања је да се сагледају испољени трендови и структура спољнотрговинске размене пољопривредно-прехранбеним производима Републике Србије. У раду је анализирана спољнотрговинска размена у оквиру следећих сектора према Стандардној међународној трговинској класификацији (SITC): сектор 0- храна и живе животиње, сектор 1- пића и дуван, део сектора 2- сирове материје, осим горива и сектор 4- животињска и биљна уља и масти. У оквиру сектора детаљно је анализирана спољнотрговинска размена по одсецима производа према претходно наведеној трговинској класификацији.

У спољнотрговинској размени пољопривредно-прехранбених производа Република Србија је остварила суфицит који је био на просечном нивоу од 286 милиона УСД годишње. У посматраном периоду, суфицит је остварен у трговини производима сектора храна и живе животиње и сектора животињска и биљна масти и уља, док је у трговини производима преосталих сектора остварен дефицит.

Кључне речи: *храна, пољопривредни производи, трговински биланс*

TRADE BALANCE OF THE REPUBLIC OF SERBIA IN THE CONTEXT OF THE INTERNATIONAL EXCHANGE OF FOOD AND AGRICULTURAL PRODUCTS

Abstract

Main goal of paper is to observe expressed trends and structure of foreign trade exchange of Republic of Serbia with agricultural – food products. In paper was analyzed foreign trade exchange within following sectors according Standard International Trade Classification (SITC): sector 0- food and live animals, sector 1- beverages and tobacco, part of sector 2- raw materials, except fuel and sector 4- animal and plant oils and fats.

Within the sectors, in detail was analyzed foreign trade exchange per products' sections, according the before mentioned classification.

---

¹ Рад је део истраживања на пројекту Министарства за науку и образовање Републике Србије III 46006 - Одржива пољопривреда и рурални развој у функцији остваривања стратешких циљева Републике Србије у оквиру дунавског региона.

In foreign trade exchange with agricultural – food products Republic of Serbia achieved average annual surplus of around 286 million USD. In observed period, surplus was gained in trade with products from sector food and live animals, and sector animal and plant fats and oils, while in trade with products from other sectors was gained deficit.

Keywords: food, agricultural products, trade balance

1. Увод

Многи економисти пољопривреду сматрају кичмом неке нације, представљајући је виталним сектором привреде и окосницом развоја руралних средина. У Француској она носи епитет „зелена нафта нације” (Захиу, Летициа, 2009.), док је у условима Србије она једна од базних грана националне економије и значајан стваралац бруто домаћег производа. И поред изражене традиције и практиковања ове активности у природно адекватним условима, садашњи ниво развоја домаће пољопривреде налази се испод реалних могућности које пружају клима, земљишни фонд, људски ресурси, наука и др.

Значајан удео пољопривреде у укупном БДП и спољнотрговинској размени, те константан раст суфицита спољнотрговинске размене и остварење реалног раста БДП пољопривреде, захтевају доста већи део буџетских/наменских средстава трансферисаних аграру, као и виши ниво улагања у пољопривредну производњу, с обзиром да је јачање националне пољопривреде у синергији са прехранбеном индустријом, генерално велика развојна шанса Србије у периоду када цене хране у свету имају тренд раста.

Најзначајније спољнотрговинске партнере за производе примарне пољопривреде и прехранбене индустрије Србија је пронашла у земљама ЕУ и земљама потписницама мултилатералног споразума о слободној трговини - ЦЕФТА.

2. Материјал и метод рада

Основни циљ истраживања је да се сагледају основна обележја спољнотрговинске размене пољопривредно-прехранбеним производима Републике Србије у временском периоду 2000-2010 година. Анализом су обухваћени производи који припадају секторима 0- храна и живе животиње, 1- пића и дуван, део сектора 2- сирове материје, осим горива и 4- животињска и биљна уља и масти, а који су одређени Стандардном међународном трговинском класификацијом (СИТС).

Истраживање је базирано на расположивим подацима, уз примењени метод “истраживања за столом”. Извор података представља публикација “Статистика спољне трговине”, Републичког завода за статистику Београд, за одговарајуће године. У анализи су примењене стандардне статистичко-математичких методе, а најзначајније појаве приказане су путем табела.

3. Резултати истраживања

У посматраном временском периоду (2000-2010) укупан извоз пољопривредно-прехранбених производа из Републике Србије био је на просечном годишњем нивоу од 1,14 милијарди УСД. Извоз наведених производа је забележио тренд раста по стопи од 24,22% годишње (табела 1). У односу на прву годину посматраног периода (2000), у последњој години извоз је вишеструко повећан, односно вредност извоза у првој години била је за 86,8% мања од вредности извоза која је остварена у последњој години истраживаног периода.

Укупан извоз пољопривредно-прехранбеним производа састоји се од извоза производа неколико робних сектора према стандардној међународној трговинској класификацији: сектор 0- храна и живе животиње, сектор 1- пића и дуван, део сектора 2- сирове материје, осим горива и сектор 4- животињска и биљна уља и масти. Наведени робни сектори различито су партиципирали у укупном извозу пољопривредно-прехранбеним производа. Највеће учешће у извозу имали су производи из сектора 0- храна и живе животиње, просечно 80,5%. Учешће овог робног сектора у укупном извозу је у првих осам година посматраног периода било изнад наведене вредности, просечно 84,4%, да би у последње три године било на просечном нивоу од 77,4%. Према вредности извоза следи робни сектор 1- пића и дуван, који је у посматраном периоду, у укупном извозу, просечно партиципирао са 9,6%. У годинама које су предмет истраживања извоз производа из наведеног сектора има најизраженији раст који износи 42,1% годишње. Раст вредности извоза производа из сектора 1- пића и дуван утицао је и на повећање просечног учешћа сектора у укупном извозу. У првих пет година посматраног периода просечно учешће сектора 1- пића и дуван у укупном извозу пољопривредно-прехранбеним производа износило је 4,8%, да би у последњих пет година периода учешће у укупном извозу било на нивоу од 11,1%. Према значају, следе производи из робног сектора 4- животињска и биљна уља и масти, који у укупном извозу партиципирају са 5,7%. Вредност извоза производа из наведеног сектора је у истраживаном периоду имала тренд раста по стопи од 28,5%. Учешће сектора 4- животињска и биљна уља и масти у укупном извозу, кроз посматрани период кретало се између 2,9% и 7,7%. Најмање учешће у укупном извозу имали су производи који чине део сектора 2- сирове материје, осим горива. Учешће пољопривредних производа наведеног сектора у укупном извозу пољопривредно-прехранбеним производа било је на просечном нивоу од 4,2%.

Табела 1. Извоз пољопривредно-прехранбених производа из Републике Србије (2000-2010), милиона УСД

Одсек	Просечна вредност (млн. \$)	Интервал варијације		CV (%)	Стопа промене (%)
		мин	макс		
Извоз	1.141	296	2.241	62,42	24,22
Храна и живе животиње	918	253	1.768	58,96	22,70
Живе животиње	21	2	67	31,32	124,87
Месо и прерађевине	45	10	96	72,14	24,73
Млечни производи и јаја	31	5	70	91,27	39,66
Рибе и прерађевине	3	0	7	89,96	35,33
Житарице и производи	238	31	579	77,59	31,63

Поврће и воће	312	122	529	47,18	16,37
Шећер, пр. од шећера и мед	132	3	216	50,22	31,70
Кафа, чај, какао, зачини	51	14	85	54,44	21,43
Сточна храна	35	7	74	72,63	24,23
Разни произв. за исхрану	51	14	87	59,13	23,61
Пића и дуван	110	13	250	90,26	42,08
Пића	89	9	205	88,00	42,41
Дуван и пр. од дувана	21	2	55	104,25	40,96
Сирове материје	48	13	97	54,05	20,54
Коже сирове и крзна	15	3	28	51,96	19,77
Уљано семење и плодови	14	2	42	83,80	30,61
Жив. и биљне сир. материје	19	7	30	41,27	14,98
Жив. и биљна уља и масти	65	17	149	81,61	28,50
Животињска уља и масти	1	0	2	75,68	32,51
Чврсте биљне масти и уља	59	12	138	86,88	31,91
Пре. жив. и биљ. уља и мас.	5	3	9	32,50	5,92
Извор: обрачун на бази података одељења за статистику спољне трговине, РЗС Београд					

Уколико се извоз посматра према робним одсецима, може се приметити да поједини одсеци доминирају у укупном извозу пољопривредно-прехранбеним производа. Највећу вредност извоза постижу производи који припадају робном одсеку 05- поврће и воће. У укупном извозу пољопривредно-прехранбених производа одсек 05 је партиципирао са 27,3%. У посматраном периоду извоз производа из наведеног одсека карактерисао је раст по стопи од 16,37% годишње. У првих пет година учешће поврћа и воћа у укупном извозу имало је виши ниво у односу на преостале године посматраног периода.

Према значају, са становишта вредности извоза, следе производи који припадају робном одсеку 04- житарице и производи. Извоз производа наведеног одсека у посматраном периоду забележио је значајан раст, од 31,63% годишње, а у укупном извозу пољопривредно-прехранбеним производа партиципира са 20,9%. Значајно је навести да су производи одсека 04 највиши ниво у укупном извозу, од 25,8% учешћа, достигли у последњој години посматраног периода.

У укупном извозу пољопривредно-прехранбених производа значајно место заузимају и производи у оквиру одсека 06– шећер, производи од шећера и мед. Извоз производа наведеног одсека, у посматраном периоду, бележи раст по стопи од 31,70%. Производи одсека 06 партиципирају у укупном извозу са просечно 11,6%. Учешће производа наведеног одсека у укупном извозу у посматраном периоду је значајно варирало, односно кретало се у интервалу од 0,9% до 20,9% укупног извоза.

Производи који припадају претходно наведеним одсецима (05- поврће и воће, 04- житарице и производи и 06 – шећер, производи од шећера и мед) заједно су постигли просечну вредност извоза од 681 милиона УСД, што чини 59,7% укупног извоза пољопривредно-прехранбених производа из Републике Србије.

Поред производа наведених робних одсека, са становишта вредности извоза, значајни су и производи који припадају следећим одсецима: 11- пића, 42- чврсте биљне масти и уља и 07- кафа, чај, какао, зачини и производи од њих.

Извоз производа у оквиру одсека 11- пића у посматраном периоду забележио је значајан раст по стопи од 42,41%. Учешће производа наведеног одсека у укупном

извозу пољопривредно-прехрамбених производа просечно је износило 7,8%. Значајно је навести да је учешће производа одсека 11- пића, у укупном извозу, у последњих пет година посматраног периода просечно било на нивоу од 9%, што је за 5,2% веће учешће у односу на просечно учешће које је остварено у првих пет година.

Производи који припадају одсеку 42- чврсте биљне масти и уља у укупном извозу пољопривредно-прехрамбених производа партиципирају са 5,2%. Као и у претходном случају, и извоз производа одсека 42 је у посматраном забележио значајан раст, који је износио 31,91% годишње. Одсек 07- кафа, чај, какао, зачини и производи од њих, у укупном извозу учествовали су са 4,5%. Извоз производа наведеног одсека, у годинама које су предмет истраживања, имао је тренд раста од 21,43% годишње. Значајно је навести да су сви робни одсеци, у оквиру наведених сектора, у посматраном периоду имали тренд раста.

За разлику од извоза, увоз се јавља у функцији подмиривања потреба домаћег становништва и домаће привреде производима којих на домаћем тржишту уопште нема, или их нема у довољним количинама. Наведене потребе се подмирују куповином, односно увозом производа из других земаља, водећи рачуна да се увозне трансакције обаве на најекономичнији начин, да се куповина обави под најповољнијим условима и са што мање улагања девизних средстава потребних за плаћање таквих увозних трансакција. Са становишта одређене земље увоз се јавља као економска нужност у сврху остваривања циљева укупног привредног развоја, односно осигурања јавне, производне и широке потрошње. Притом не треба занемарити ни социјалну компоненту осигурања снабдевања одређеним производима из иностранства које део становништва користи у свакодневном животу. Недостатак тих производа могао би изазвати поремећаје у нормалном функционисању друштва. Пример представљају пољопривредно-прехрамбени производи које се користе за различите намене, као што је потрошња у сировом стању, потрошња у виду састојака прехрамбених производа, односно оброка (јужно воће, зачини, морска риба и слично). Са становишта државе увоз је значајан чинилац остваривања циљева дугорочне економске политике земље, њеног развоја, као и заштите интереса домаће привреде и становништва (Андријанић, 2001).

Увоз пољопривредно-прехрамбених производа у Републику Србију, у посматраном периоду (2000-2010), износио је просечно 855 милиона УСД годишње. Укупан увоз наведених производа имао је тренд раста по годишњој стопи од 14,33%. У односу на прву годину посматраног периода (2000) у последњој години увоз је повећан за преко три пута, односно вредност увоза у првој години била је за 72,3% мања од вредности увоза која је остварена у последњој години периода који је предмет истраживања.

Као и услучају извоза, увоз пољопривредно-прехрамбених производа састоји се од производа у оквиру робних сектора према стандардној међународној трговинској класификацији: сектор 0- храна и живе животиње, сектор 1- пића и дукан, део сектора 2- сирове материје, осим горива и сектор 4- животињска и биљна уља и масти. Према вредности увоза наведени сектори се разликују, односно значај појединих сектора за укупан увоз је већи у односу на друге.

У увозу пољопривредно-прехрамбених производа доминирају производи који чине сектор 0- храна и живе животиње. Учешће наведеног сектора у укупном увозу било је на нивоу од просечно 74,0%. Уколико се увоз анализира по година-

ма, може се приметити да је учешће сектора 0- храна и живе животиње у укупном увозу пољопривредно-прехранбених производа било стабилно, односно кретало се у интервалу од 71,7% до 75,5%.

Према просечној годишњој вредности оствареног увоза следи сектор 1- пића и дуван, који у укупном увозу пољопривредно прехранбених производа има учешће од 15,6%. Вредност увоза производа који припадају наведеном сектору, у посматраном периоду, имао је тренд раста по стопи од 8,52% годишње. У првих пет година посматраног периода просечно учешће сектора 1- пића и дуван у укупном увозу пољопривредно-прехранбених производа износило је просечно 19,3%, да би у наредних пет година просечно годишње учешће у укупном увозу било смањено, односно било на нивоу од 14,0%.

Следећи су пољопривредно-прехранбени производи који припадају сектору 2- сирове материје, осим горива. Увоз производа у оквиру сектора 2, који подразумевају пољопривредно-прехранбене производе, у укупном увозу партиципирају са 7,1%. У последњих пет година посматраног периода учешће наведених производа у укупном увозу имало је тренд раста. Највеће учешће у укупном увозу пољопривредно-прехранбених производа (10,3%) сектор је остварио у последњој посматраној години.

Најмање учешће у увозу пољопривредно-прехранбених производа у Републику Србију имали су производи из сектора 4- животињска и биљна уља и масти, просечно 3,4%. Са становишта вредности, увоз производа из наведеног сектора је у посматраном периоду имао тренд раста по стопи од 22,31%. Учесће производа сектора 4 у увозу пољопривредно-прехранбених производа током првих пет година посматраног периода износило је просечно 2,4%, да би се у наредних пет година просечно годишње учешће у укупном увозу повећало на ниво од 4,0%.

Табела 2. Увоз пољопривредно-прехранбених производа у Републику Србију (2000-2010), милиона УСД

Одсек	Просечна вредност (мл. \$)	Интервал варијације		CV (%)	Стопа промене (%)
		мин	макс		
Извоз	855	287	1.466	42,31	14,33
Храна и живе животиње	632	216	1.107	42,79	14,41
Живе животиње	8	3	23	80,51	19,38
Месо и прераде од меса	23	3	52	76,37	30,00
Млечни производи и јаја	19	6	44	66,75	19,92
Рибe и прерађевине	55	10	101	55,64	21,25
Житарице и производи	51	5	92	49,78	18,91
Поврће и воће	176	43	332	53,36	20,00
Шећер, пр. од шећера и мед	35	5	51	34,73	10,08
Кафа, чај, какао, зачини	134	73	226	35,18	10,20
Сточна храна	53	29	73	25,95	1,97
Разни произв. за исхрану	79	23	129	43,21	15,42
Пића и дуван	133	50	191	31,42	8,52
Пића	50	15	90	49,08	14,84
Дуван и пр. од дувана	83	35	110	29,20	4,90
Сирове материје	61	14	120	65,00	24,62

Коже сирове И крзна	4	0	15	121,91	43,41
Уљано семење и плодови	25	5	62	82,04	29,61
Жив. и биљне сир. материје	31	9	60	51,92	18,95
Жив. и биљна уља и масти	29	7	61	62,56	22,31
Животињска уља и масти	2	1	5	54,71	9,29
Чврсте биљне масти и уља	21	4	47	72,31	28,21
Пре. жив. и биљ. уља и мас.	5	2	9	39,93	12,19
Извор: обрачун на бази података одељења за статистику спољне трговине, РЗС Београд					

Анализом увоза пољопривредно-прехрамбених производа у посматраном периоду може се уочити да су поједини робни одсеци доминантнији са становишта своје вредности. Као што је то био случај код извоза, највеће учешће у укупном увозу имали су производи одсека 05- поврће и воће. Просечно учешће производа наведеног одсека у укупном увозу било је на просечном нивоу од 20,6%. Учешће производа одсека 05- поврће и воће, у укупном увозу, током периода који предмет посматрања, значајно је повећано. У првој години посматраног периода наведени производи су укупном увозу партиципирали са 15,1%, да би у последњој години периода учешће било на нивоу од 23,8%. Увоз производа овог одсека је у истраживаном периоду забележио тренд раста по стопи од 20,0% (табела 2).

Према висини вредности увоза следе производи из одсека 07- кафа, чај, какао, зачини и производи од њих, који у укупном извозу пољопривредно-прехрамбених производа партиципирају са просечно 15,7%. У посматраном периоду, увоз производа наведеног одсека имао је тенденцију раста по стопи од 10,2% годишње. Значајно је навести да су производи овог одсека највеће учешће у укупном увозу, од 30,8%, постигли у првој години посматраног периода, што је, појединачно посматрано, и највеће учешће одређеног одсека постигнуто у тој години.

Поред наведених одсека, за увоз пољопривредно-прехрамбених производа у Републику Србију значајан је и одсек 12- дуван и производи од дувана. Производи наведеног одсека партиципирали су са 9,7% у укупном увозу. Учешће одсека 12 у укупном увозу, током година које су предмет анализе, постепено се повећавало. У првој години посматраног периода ови производи су у укупном увозу имали учешће од 0,8%, да би се њихово учешће у последњој години попело на 5,3% вредности увоза пољопривредно-прехрамбених производа. У периоду који је предмет истраживања вредност увоза одсека 12- дувана и производа од дувана забележио је тренд раста по стопи од 4,90%, уз варирање у односу на просек од 29,20% годишње.

Вредност увоза производа, у оквиру претходно наведених одсека (05- поврће и воће, 07- кафа, чај, какао, зачини и производи од њих и 12- дуван и производи од дувана) заједно је била на просечном нивоу од 393 милиона УСД, што представља 46,0% целокупног увоза пољопривредно-прехрамбених производа.

Поред робних одсека који доминирају у увозу пољопривредно-прехрамбених производа, уколико се увоз посматра са становишта вредности, значајни су и следећи одсеци: 09- разни производи за исхрану, 03- рибе и прерађевине, 08- сточна храна (осим жита у зрну) и 04- житарице и производи.

Увоз производа који припадају одсеку 09- разни производи за исхрану, у посматраном периоду, карактерисао је тренд раста по стопи од 15,42%. Производи наведеног

сектора партиципирани су са 9,2% у укупном увозу пољопривредно-прехранбених производа.

Одсек 03- рибе и прерађевине, такође, има значајно место у укупном увозу агроиндустријских производа. Увоз једног дела производа наведеног одсека, као што је морска риба и прерађевине од морске рибе, је неминован с обзиром на објективну немогућност организације домаће производње. У посматраном периоду увоз одсека 03- рибе и прерађевине забележио је тренд раста по стопи од 21,25% годишње. Производи овог одсека у укупном увозу партиципирају са 6,5%. Значајно је навести да је у првих пет година посматраног периода учешће у укупном увозу износило просечно 4,9% годишње, да би се у последњих пет година оно повећало на 7,0%.

Нешто ниже учешће имају одсеци 08- сточна храна (осим жита у зрну) и 04- житарице и производи, који у укупном увозу пољопривредно-прехранбених производа партиципирају са 6,2%, односно 6,0%. У посматраном периоду за увоз производа који припадају одсеку 08 карактеристичан је тренд раста од свега 1,97%, као и смањење учешћа у укупном извозу пољопривредно-прехранбених производа. У првој години посматраног периода производи наведеног одсека у укупном увозу партиципирани су са 10,2%, да би у последњој години њихово учешће било значајно ниже, свега 3,6%.

Значајно је навести да су сви робни одсеци, у оквиру наведених сектора, као и у случају извоза, у посматраном периоду, имали тренд раста.

У спољнотрговинској размени пољопривредно-прехранбених производа Република Србија је, у посматраном периоду, на просечном нивоу остварила суфицит од 286 милиона УСД годишње. Посматрано по секторима, биланс је позитиван у случају производа који припадају сектору 0- храна и живе животиње и сектору 4- животињска и биљна уља и масти, док у је случају сектора 1- пића и дуван и дела сектора 2- сирове материје, осим горива, биланс негативан.

У посматраном периоду, у случају спољнотрговинске размене производа сектора 1- храна и живе животиње остварен је суфицит од 286 милиона УСД, док је суфицит сектора 4- животињска и биљна уља и масти био на нивоу од 37 милиона УСД. У истом периоду сектор 1- пића и дуван забележио је дефицит од 24 милиона УСД, док је дефицит спољнотрговинске размене пољопривредно-прехранбених производа сектора 2- сирове материје, осим горива износио 13 милиона УСД.

Посматрано према одсесима, највећи суфицит забележен је у случају спољнотрговинске размене производа који припадају одсеку 04- житарице и производи, просечно 187 милиона УСД и одсеку 05- поврће и воће, просечно 136 милиона УСД. Као значајан, за укупну спољнотрговинску размену пољопривредно-прехранбених производа, може се навести и одсек 06- шећер, производи од шећера и мед, који је у посматраном периоду остварио просечан трговински суфицит од 97 милиона УСД.

Највећи дефицит остварен је у случају спољнотрговинске размене производа у оквиру сектора 07- кафа, чај, какао, зачини и производи од њих, просечно 84 милиона УСД. Значајан дефицит остварен је код трговине производима одсека 12- дуван и производи од дувана, који је износио просечно 62 милиона УСД, као и случају размене производа одсека 03- рибе и прерађевине, који је био на просечном нивоу од 53 милиона УСД.

Закључак

Значајан удео пољопривреде у укупном БДП и спољнотрговинској размени, те велико учешће пољопривредног становништва у укупном становништву, дефинишу Србију као претежно аграрну земљу. Несразмерно мали финансијско-материјални трансфери ка аграру у односу на његов социо-економски значај за развој целокупне привреде, намећу тактичније решавање проблема пољопривреде, с обзиром да она пружа велику развојну шансу, нарочито у кризним годинама, када је израженији тренд раста цена хране у свету.

Спољнотрговинска размена пољопривредно-прехранбеним производима Републике Србије, у посматраном периоду, бележи просечан годишњи суфицит од око 286 милиона УСД. Трговински суфицит остварен је у оквиру сектора храна и живе животиње и сектора животињска и биљна уља и масти, док је дефицит спољнотрговинске размене остварен у трговини производима који припадају сектору пића и дуван и делу сектора сирове материје.

Највеће учешће у извозу имају производи који припадају робном сектору храна и живе животиње који у укупном извозу пољопривредно-прехранбених производа партиципирају са 80,5%. У оквиру наведеног сектора у извозу доминирају производи робних одсека поврће и воће и житарице и производи од житарица.

У увозу агроиндустријских производа највеће учешће, од 74,0%, имају производи сектора храна и живе животиње. У поменутом сектору, најзначајнији увозни производи су они који припадају робном одсеку поврће и воће, те одсеку кафа, чај, какао и зачини.

Литература

1. Андријанић, И. (2001): Спољна трговина – како пословати са иностранством, Микрород, Загреб.
2. Puškarić, A., Jeločnik, M., Subić, J. (2010): Characteristics of agricultural – food products trade within EU, International symposium Agricultural Economics and Rural Development - Reality and Prospects for Romania, Bucharest, Romania.
3. Puškarić, A., Ivanović Lana, Potrebić, V. (2010): Trade of agro-industrial products between Republic of Serbia and Republic of Romania - State and Perspective. Bulletin, Economic Sciences series, Petroleum - Gas University of Ploiesti, Vol. LXII, No. 5B/2010.
4. Пушкарић, А., Јелочник, М. (2011): Аграр између дефинисаних и реализованих стратешких циљева, Макроекономске анализе и прогнозе, Вол. 2, бр. 3-4/2011, Институт економских наука Београд.
5. Субић, Ј., Јелочник, М., Ивановић Лана (2011): Утицај кризе и пада животног стандарда у Србији на пољопривреду, Монографија - Активне мере на тржишту рада и питања запослености, Поглавље 19, Институт економских наука, Београд, Србија.
6. Zahiu Letiția (2009): Management agricol, Ed, Economică, București.

Статистичка документација

“Статистика спољне трговине”, Републички завод за статистику, Београд, за одговарајуће године